

הערות ומחשבות בעקבות פס"ד מנאל טוויל

לכאורה נראה כי פס"ד מנאל טוויל נ' אלסנדוק אלפלסטיני^[1] אשר פורסם לאחרונה, מעלה חידושים משפטיים הנוגעים למקצוע החקירות הפרטיות אותם לא ידענו בעבר. יחד עם זאת אני מציע שלא ניחפז להסיק מסקנות מרחיקות לכת, וכאמור בהמשך דברי אראה כי לא כך הדבר.

ראשית, צריך לזכור כי המתאמנת עליה יצא קצפו של בית המשפט לא עמדה כאן לדין וכי הקביעות אותם קבע השופט, רק פסלו את עדותה (וליתר דיוק – לא העניקו משקל לעדותה) – ובכך אין חידוש מרעיש.

בפסק דין קודם, בעניין ג'ק גלעם^[2] ואחרים קבע בית המשפט עקרונות מנחים הנוגעים לבחינת "תום הלב" של חוקר. בין היתר נקבע כי כדי לטעון להגנת המפורטות בחוק הגנת הפרטיות, יש להוכיח התנהגות ב"תום לב". בענייננו, איני רואה כיצד יכולה המתאמנת לטעון להגנות אלו, שעה שהיא נכנסה לבית הנפגעת בכזב, תוך יצירת מצג שווא אצל התובעת. סיפור כיסוי אינו חזות הכול וכך, כאשר לסיפור הכיסוי מתלווים גם הבטחות לתנאים מיטיבים היוצרים אצל התובעת צפייה והסתמכות, התוצאה גרועה כפי שהיא נראית היום.

מבלי להיכנס לדקויות בנושא הפגיעה בפרטיות צריך לזכור כי סעיף 2 (1) לחוק הגנת הפרטיות מדבר על פוטנציאל ההטרדה, התיבה בסעיף זה: "עלולים להטריד" פוסלת את השאלה היכן כאן ההטרדה, די בכך שיש כאן פוטנציאל להטרדה כלשהי.

מנגד אנו רואים את פס"ד טלי יחזקאל שבו החוקרת הועמדה לדין ובערעור זוכתה מסעיף ההתחזות. יש לשים לב למספר עובדות: אין כאן כניסה לביתו של נפגע, מדובר בשיחות טלפוניות, פקיד המל"ל לא נפגע אישית, אין כאן נפגעים ספציפיים שהתלוננו ו/או באו להעיד ובכל זאת הורשעה החוקרת בעבירת קבלת דבר במרמה (ס' 415 לחוק העונשין).

בשנת 2000 פורסמה הכרעת דין^[3] בעניינו של חוקר פרטי אשר ביצע צילום בביתה של אישה. חקירה זו הוזמנה ע"י מעסיק אשר ביקש לעקוב אחר העובדת כדי לבחון את מעשיה בחופשת מחלה. החוקר אשר הבחין כי על מכוניתה של הנבדקת שלט למכירה, התקשר אליה בתואנה זו, כך שסיפור הכיסוי הגיע אליו מן המוכן וללא מאמץ יתר. האישה הכניסה אותו לביתה ובזמן שהכינה קפה במטבח צילם אותה במצלמה נסתרת. החוקר הורשע בעבירה של פגיעה בפרטיות "במזיד" לפי סעיף 5 לחוק הגנת הפרטיות בצירוף הסעיפים 2 (1) ו (3) לחוק זה.

בבחינת ההגנות העומדות לחוקר לפי סעיף 18 לחוק^[4] חזר השופט בדבריו על הקביעות בפס"ד ג'ק גלעם ואחרים לפיהן: "דרישת 'תום הלב' מהווה, כדרישה מקדמית, מעין 'שער כניסה' (כלשון הפסיקה) לדין בהגנות לפי סעיף 18 לחוק, והיא שלובה גם בכל אחת מהנסיבות המפורטות בהמשך הסעיף..." התוצאה שהגיע אליה השופט היא, כי אין כאן הגנת "תום לב" וזאת לדבריו כי: "ביצועה של עבירה פלילית שנעברה מתוך מחשבה פלילית המתלווה לעבירת הפגיעה בפרטיות ומהווה חלק בלתי נפרד ממנה – כמו למשל כניסה לדירה במרמה ובתואנת שווא – שוללת מניה וביה טענת תום לב..."

בניסיון ראשוני להשוות פס"ד זה (גוטמן) לפסק הדין האחרון (מנאל נ' אלסנדוק) נראה כי המתאמנת עברה עבירות חמורות יותר ובכל זאת מדובר אך ורק בפסילת הראיות שהובאו על ידה לבית המשפט.

זאת ועוד, די בכך כי התצהיר שאינו מדויק אותו הגישה לבית המשפט, כדי לפסול אותה ולהורידה מדוכן העדים. לא די בכך שלא ציינה כי הינה מתאמנת, היא ציינה בתצהירה באופן פוזיטיבי כי הינה חוקרת פרטית. האם היה צריך להעיד את מאמנה במקרה ספציפי זה? יתכן שכן ו/או לכל הפחות היה עליו לצרף תצהיר המפרט תדריך מקצועי הכולל את המגבלות בחוק, את סיפור הכיסוי ואת הדרכתו ופיקוחו על ביצוע העבודה .

לגישה לפיה היה עליו להיצמד למתאמנת תוך כדי עבודה אין אחיזה בחוק או בפרקטיקה הנוהגת.

אין ספק כי הפרשנות אותה נתן בית המשפט לסעיף 3 לחוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, לפיה היא אינה חוקרת פרטית, הינה, עם כל הכבוד, פרשנות מחמירה שאינה עולה בקנה אחד עם תכלית החוק, דברי ההסבר שבו והפרקטיקה הנהוגה מאז פרסומו ועד היום.

מקריאה של פסקי דין בנושאים בהם קיימת עבירה לפי חוק הגנת הפרטיות, ניתן להבחין כי בית המשפט מייחס חשיבות לאופן הפגיעה ובעיקר לעוצמת הפגיעה. לא ניתן לנתק חלק אחד ולבחון אותו באופן עצמאי, מדובר בשרשרת רציפה של אירועים או עבירות כמכלול היוצרות עוצמת פגיעה גדולה ובעקבותיה פסילת ראייה במקרה זה, או הרשעה במקרה אחר .

סיפור כיסוי של חוקר פרטי אינו שמיכה המהווה הגנה משפטית, תלוי בסיפור ותלוי בכיסוי. במקרה דנן, שבו יש הבטחה ומצג שווא בעייתי לנפגעת גוף, הכיסוי מתבטל והופך לנטל כשהוא נושק להתחזות אסורה המובילה לפסילת העדות .

לעניין הפגיעה בפרטיות, חשוב להדגיש כי פגיעה בזכות לפרטיות לפי חוק הגנת הפרטיות, כמוה כפגיעה בזכות יסוד המופיעה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו .

לסיכום; מדובר בדיון חשוב ונושאים מהותיים הנוגעים לעבודת היום – יום של כולנו. יחד עם זאת, חובה להדגיש: אין כאן שאלה של מי צודק ומי טועה – יש כאן הכוונה עניינית להעדיף לפעול בחוכמה. בימים אלו אנו עובדים על הצעת החוק ויתכן שיש מקום לבחון הכנסה של סעיף מתאים הנוגע לאופן איסוף מידע ו/או ביצוע חקירה .

השורה התחתונה, לחוקרים המבקשים לעמוד אף בתנאיו המחמירים משהו של פסק הדין (כפי שראוי ונכון לעשות !!!) הינה העקרונות הבאים:

א. חובה לפקח על המתאמנים בצורה הדוקה ביותר, במובן של לדעת/לאשר/להנחות את סיפורי הכיסוי שלהם (ובכל מקרה, כדאי להימנע ככל הניתן מסיפור כיסוי המבטיח הטבות לנפגעים, בעיקר קטינים או צעירים) ;

ב. כאשר החקירה בוצעה ע"י מתאמן (והוא אף נותן התצהיר/עדות) חובה עליו לגלות עובדה זו בתצהירו ;

ג. מקום בו המדובר במתאמן: חובה על המאמן לצרף תצהיר משלו המפרט את פיקוחו על עבודת המתאמן.

מסקנה נוספת המתבקשת כאן, הינה האפשרות של צירוף הלשכה כידידת בית המשפט לפחות בנושאים הקשורים לעבודתו של מתאמן ו/או חוקר פרטי. הצטרפות זו מותנית ברצון הנתבעת לערער על פסק דין זה.

מבחינתנו אנו צריכים לבחון כל דרך אפשרית להילחם על זכות יסוד אחרת : להתפרנס בכבוד.

בכבוד רב
עו"ד דני פרץ
יו"ר לשכת חוקרים פרטיים בישראל